

Status	Datum vergadering Gedeputeerde Staten	Eindtermijn
Openbaar	15 juli 2025	n.v.t.

Onderwerp

Peilmoment vervolgaanpak ZH-PLG (Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied)

Advies

1. Vast te stellen het Peilmoment voortgang ZH-PLG;
2. Vast te stellen de brief aan Provinciale Staten waarmee het Peilmoment voortgang ZH-PLG ter informatie wordt aangeboden;
3. Vast te stellen de brief aan de gebiedspartners “Samenwerken aan concrete gebiedsplannen voor de toekomst van het landelijk gebied”;
4. Vast te stellen de publiekssamenvatting over het Peilmoment voortgang ZH-PLG.

Besluit GS

Vastgesteld met een machtiging voor de portefeuillehouder om:

- In de brief aan de gebiedspartners op p.1 niet te spreken van bestuurlijk haalbaar, maar ervan te maken: ‘We vragen u de komende periode in de bestuurlijke overleggen met de gebiedsgedeputeerden en gebiedsmanagers per deelgebied de plannen te bespreken en hoe dat bestuurlijk verankerd is.’;
- In het document ‘Peilmoment vervolgaanpak ZH-PLG medio 2025’ op p.2 gebiedsbedieningen te corrigeren in gebiedsbiedingen.

Bijlagen

1. Peilmoment voortgang ZH-PLG
2. GS-brief aan Provinciale Staten
3. GS-brief aan gebiedspartners

1 Toelichting voor het College

Aanleiding

Op 5 maart 2025 hebben Provinciale Staten ingestemd met de vervolgaanpak Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG). Onderdeel van de vervolgaanpak is een eerste peilmoment medio 2025. Dit document is het eerste peilmoment uit de vervolgaanpak. Er wordt ingegaan op de voortgang in de gebiedsprocessen, het verwachte uitwerkingsniveau van de gebiedsplannen en er wordt een samenvatting gegeven over de voortgang van de uitvoering van de projecten uit het Maatregelenpakket ZH-PLG. Dit geeft inzicht of bijsturing op het proces op dit moment wenselijk is. Hier gaan we later in dit document verder op in.

Conclusies uit de deelgebieden

Ondanks de continu veranderende context, onzekerheden en ingrijpende ontwikkelingen zoals rondom het stikstofdossier, kunnen we stellen dat de meerjarige transitie in het landelijk gebied in Zuid-Holland doorgaat. We zien dat dit veel van onze gebiedspartners vraagt. Dit leidt tot processen die met horten en stoten doorgaan. Met name van agrarisch ondernemers en collectieven wordt veel gevraagd. Naast de gebiedsprocessen de voorbereidingen voor mogelijke kaderstelling vanaf 2026: de Herziening van het Omgevingsbeleid 2025 en het SANE-traject. We proberen deze processen zo goed mogelijk op elkaar aan te sluiten.

Alle belanghebbenden zijn doordrongen van het belang om de opgaven in het landelijk gebied aan te pakken, maar de oplossingen zijn uiteenlopend en raken menigeen. Desalniettemin zijn we met partners in het Veenweidegebied, de Zuid-Hollandse Delta en het Kust- en Duinengebied bezig met nieuwe projecten én gebiedsplannen voor de toekomst.

De afgelopen periode is in alle 16 deelgebieden samen met onze gebiedspartners doorgewerkt in de gebiedsgerichte aanpak. We kunnen u de volgende inzichten geven in de voortgang:

- *In alle gebiedsprocessen is een waardevol netwerk met belanghebbende partijen opgebouwd.* In meer dan twee derde van de gebieden is dit georganiseerd met een periodiek bestuurlijk overleg. In drie gebieden vindt het bestuurlijke overleg ad hoc of bilateraal plaats. Slechts in twee gebieden worden momenteel stappen gezet om het bestuurlijk overleg in te richten.
- *Alle gebieden werken toe naar gebiedsplannen op 1 december 2025.* Het gaat hier om maatwerk. Dit betekent dat het ambitie-, kwaliteits- en uitwerkingsniveau zal verschillen, variërend van een gebiedsplan op hoofdlijnen tot plannen met concrete maatregelen en nieuwe projectvoorstellen. Deze gebiedsplannen zijn veelal een eerste versie die later, cyclisch wordt doorontwikkeld.
- *Tot nog toe zijn in drie deelgebieden één of meer gebiedsbedieningen gedeeld.* We verwachten komende maanden nog een aantal gebiedsbiedingen te ontvangen. Dit is facultatief. Gebiedsbiedingen kunnen sectoraal of meer integraal worden ingediend. Deze biedingen zijn waardevol en bevatten veel gebiedskennis en informatie die in samenwerking kunnen worden geïntegreerd in de gebiedsplannen.
- *Terwijl de provincie veelal een trekkende rol heeft, pakken ook andere organisaties deze rol.* In het merendeel van de gebieden is de provincie trekker van het gebiedsproces. In de Greenport regio's zien we dat deze koepelorganisaties en andere overheden een trekkende rol pakken.

Indicatieve doelen als richtinggevend hulpmiddel

Om de gebiedsprocessen richting te geven werken we sinds dit voorjaar met indicatieve doelen. Dit doen we vanuit een samenwerkende rol en in goede verstandhouding. We krijgen hier van partners positieve reacties op. Zij zien dit als een werkbaar hulpmiddel. De indicatieve doelen zijn een afgeleide van wettelijke, beleidsmatige doelen van de provincie naar doelen voor elk deelgebied. Dit betreft bijvoorbeeld een aantal benodigde hectare voor weidevogels of ton/jaar CO₂-emissiereductie. Daarbij benadrukken we dat de gebiedsplannen bijdragen aan de doelen, maar niet allesomvattend zijn. Totaal doelbereik komt ook voort uit regulier beleid van de provincie, het Rijk, waterschappen en plannen van anderen.

Perspectief op doelbereik

Op 1 december 2025 zijn de eerste versies van de gebiedsplannen gereed. Hierna wordt de balans opgemaakt. Dit geeft inzicht in hoeverre het totaal aan gebiedsplannen bij zal kunnen dragen aan het doelbereik. Conform de vervolgaanpak ZH-PLG en toezeggingen, worden PS in het 1^e kwartaal van 2026 geïnformeerd over het perspectief op doelbereik met het volgende. Dit geeft inzicht welke aanvullende maatregelen, wet- en regelgeving en middelen van Provincie en Rijk nodig zijn. Ook hoort daar een besluit bij in welke gebieden gebiedsgericht of generiek verder te gaan. Deze overweging is onder meer afhankelijk van de landelijke richting en beschikbare financiële middelen.

Bijsturing door GS

Om voortgang van de gebiedsprocessen te waarborgen zien we de volgende acties en mogelijkheden voor bijsturing door GS.

Bestuurlijke verankering van gebiedsprocessen: één van de dingen die we zien is dat in enkele gebieden bestuurlijke verankering bij een aantal overheden nog ontbreekt terwijl wij dit wel nodig achten. In de gebieden waar dit speelt, stellen wij voor om bestuurlijk met elkaar in gesprek te gaan. Zonder bestuurlijk verankering van alle gebiedsplannen kunnen we niet goed duiden wat het perspectief op doelbereik is. Het streven is om voor 1 december de gebiedsplannen te verankeren. We vragen de gebiedspartners de komende periode in de bestuurlijke overleggen met de gebiedsgedeputeerde en gebiedsmanagers te bespreken wat bestuurlijk haalbaar is per deelgebied. Daarnaast vragen we de partners eind september een update te geven over het verwachte uitwerkingsniveau van het gebiedsplan.

Benadrukken van de noodzaak van het concretiseren van het gebiedsplan: de druk van wettelijke doelen voor stikstof, water, natuur en klimaat weegt zwaar. Het is van groot belang dat de gebiedsplannen van 1 december 2025 zo concreet mogelijk zijn en dat deze duiden hoe de plannen bijdragen aan het bereiken van de indicatieve doelen. De gebiedsplannen moeten concrete projectvoorstellen bevatten, een overzicht van benodigde middelen geven en expliciet maken welke keuzes nodig zijn voor de toekomst van het gebied. Dit betekent dat de gebiedsplannen inzicht geven welke aanvullende maatregelen, wet- en regelgeving en middelen van Provincie en Rijk nodig zijn. Alleen op deze manier kan de provincie beoordelen wat het perspectief op doelbereik is en wat daar verder voor nodig is om de doelen te bereiken. Om de maatregelen in de gebiedsplannen zo concreet mogelijk uit te werken en met elkaar te kunnen vergelijken stellen we hiervoor een format beschikbaar.

Onderzoeken van eigen financiële mogelijkheden en oproepen van medeoverheden dit ook te doen voor cofinanciering: we zijn ons bewust van het adagium “geen taken zonder knaken”. Hier hebben we het Rijk voor nodig. Ook kijken we naar onszelf. Wij gaan de komende maanden verkennen welke financiële mogelijkheden de provincie zelf heeft om effectieve en uitvoerbare gebiedsinitiatieven te ondersteunen. Cofinanciering is noodzakelijk, samen kunnen we meer. Om die reden doen we in de bestuurlijke overleggen ook een oproep aan onze medeoverheden om na te gaan wat voor hen binnen de mogelijkheden valt.

Expliciteren dat na 1 december een beoordeling op doelbereik volgt: perspectief op doelbereik is van wezenlijk belang. We hebben dit inzicht nodig voor de overweging om in 2026 gebiedsgericht of generiek verder te gaan. In deze overweging nemen we ook mee wat de landelijke richting is en de beschikbare financiële middelen.

Expliciteren van de status van het gebiedsplan (niet-juridisch/bindend karakter, wél een gezamenlijk onderlegger voor toekomstige besluitvorming): de gebiedsplannen zijn gezamenlijke plannen en hebben geen juridische status. We zetten in op verankering van de gebiedsplannen voor 1 december 2025 en het benodigde bestuurlijk draagvlak.

Voortgang projecten uit Maatregelenpakket ZH-PLG

In veel deelgebieden verspreid door de hele provincie starten projecten op. Dit betreft 41 van de 59 projecten uit het Maatregelenpakket ZH-PLG. Deze projecten krijgen volledig of deels financiering uit de Rijksmiddelen van €188,25 miljoen, de impuls gelden Veenweiden, programmabudget van het ZH-PLG en Amendementen 820 ‘Voldoende middelen Europese Kaderrichtlijn Water’ en 821 ‘Geen lege handen voor de landbouw’. Gebiedspartners hebben inmiddels de eerste subsidieaanvragen ingediend om met de projecten te starten. Samen met hen zetten we nu de eerste stappen voor realisatie. Dit betekent veelal dat een uitwerkingsslag plaatsvindt die nodig is voor doelmatige, beheerste uitvoering. Een aantal projecten ondervindt helaas deels vertraging. Dit zijn bijvoorbeeld projecten waarin sprake is van herwaardering van grond binnen de agrarische functie (ook bekend als afwaardering) waarvoor een landelijke regeling nodig is. Ontwikkeling van deze regeling is vertraagd. Doordat het Rijk de deadline voor verplichtingen verlengt van 31 december 2026 naar 31 december 2028 leidt dit nog niet tot directe problemen. Verantwoording over voortgang van deze projecten loopt vanaf 2026 via de P&C cyclus.

Vooruitblik

Op 1 december 2025 zijn de eerste versies van de gebiedsplannen gereed. Dit geeft inzicht in hoeverre het totaal aan gebiedsplannen bij zal kunnen dragen aan het doelbereik (de ‘optelsom’ uit de vervolgaanpak ZH-PLG).

Komende maanden werken we het proces en de methodiek uit. Gezien het unieke karakter van elk gebiedsplan en het verschil in uitwerkingsniveau voorzien we hierbij een uitdaging om het totaal van de plannen te evalueren op perspectief doelbereik. In eerste instantie zal daarbij gekeken worden naar de bijdrage aan de indicatieve ZH-PLG-doelen. Dit is echter maar een deel van de puzzel. Het behalen van de totale provinciale beleidsdoelen (gezonde natuur, toekomstbestendige landbouw, klimaatbestendig Zuid-Holland) zal een resultante zijn van de vele processen die lopen: ZH-PLG (uitvoering van projecten waar al geld voor is toegekend en de nieuwe set aan maatregelen), natuurherstelmaatregelen in Natura 2000-gebieden, lopende processen zoals bijvoorbeeld agrarisch

natuurbeheer, waarvoor gelden voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) worden verstrekt aan agrariërs, maatregelen die agrariërs nemen (al dan niet met landbouwsubsidies), aanleg van waterinfiltratiesystemen (met andere financiering dan via het ZH-PLG) en stikstofreductiemaatregelen in de landbouw en industrie.

Conform de vervolgaanpak ZH-PLG en toezeggingen, informeren we PS over het perspectief op doelbereik met het volgende peilmoment in het 1^e kwartaal 2026. Dit geeft inzicht welke aanvullende maatregelen, wet- en regelgeving en middelen van Provincie en Rijk nodig zijn. Ook hoort daar een besluit bij in welke gebieden gebiedsgericht of generiek verder te gaan. Deze overweging is onder meer afhankelijk van de landelijke richting en beschikbare financiële middelen

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag excl. BTW	: € 0,00
Programma	: Ambitie 5 - Versterken natuur in Zuid-Holland
Financiële risico's	: Er zijn geen financiële risico's.

Juridisch kader

N.v.t.

2 Voorafgaande besluitvorming

- Op 28 januari 2025 hebben GS de programmering van de projecten uit het Maatregelenpakket ZH-PLG vastgesteld.
- Op 5 maart 2025 hebben Provinciale Staten ingestemd met de vervolgaanpak Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG).

3 Proces

Om te beoordelen in hoeverre deze gebiedsplannen optellen naar doelbereik moet een beoordelingsmethodiek worden uitgedacht. Gezien het unieke karakter van elk gebiedsplan, voorzien we een uitdaging om het totaal van de plannen te evalueren op perspectief doelbereik. De komende maanden werken dit en het bijbehorende proces uit.

Op 1 december 2025 zijn de eerste versies van de gebiedsplannen gereed. Hierna wordt de balans opgemaakt. Dit geeft inzicht in hoeverre het totaal aan gebiedsplannen bij zal kunnen dragen aan het doelbereik (de 'optelsom' uit de vervolgaanpak ZH-PLG). Nadat de gebiedsplannen zijn ingediend zullen ze geanalyseerd worden.

PS wordt in het 1^e kwartaal van 2026 tijdens het volgende peilmoment geïnformeerd over het perspectief op doelbereik. Dit geeft inzicht in welke aanvullende maatregelen, wet- en regelgeving en middelen van Provincie en Rijk nodig zijn. Hier hoort ook het besluit bij in welke gebieden we gebiedsgericht of generiek verder gaan. Deze overweging is onder meer afhankelijk van de landelijke richting en beschikbare financiële middelen.

Hierna kunnen gebiedsplannen verder worden doorontwikkeld. Dit geeft de mogelijkheid om nieuwe inzichten uit de herziening omgevingsbeleid (beoogde vaststelling in 1^e kwartaal 2026) en de uitwerking van SANE een plek te geven. Zo wordt stapsgewijs in een meerjarig cyclisch proces doorgewerkt aan een toekomstbestendig landelijk gebied.

4 Participatie en rolname

De gebiedsprocessen worden uitgevoerd samen met een groot aantal partners in Zuid-Holland. Denk aan gemeenten, waterschappen, agrarische collectieven, individuele ondernemers en bedrijven, terreinbeherende organisaties en natuurverenigingen. Binnen de gebieden vindt intensieve samenwerking tussen partijen plaats.

Naast de hierboven genoemde (bestuurlijke) overleggen in de deelgebieden zijn in alle drie de kerngebieden bestuurlijke regiegroepen ingesteld, met een brede vertegenwoordiging van gebiedspartners: gemeenten, waterschappen, terreinbeherende organisaties (-TBO's: waterleidingbedrijven, natuurorganisaties, particulier grondbezit), agrarische collectieven, brancheorganisaties, maatschappelijke organisaties (o.a. natuur). In de regiegroepen vindt afstemming plaats en wordt een gezamenlijk koers uitgezet. Deze regiegroepen, die geen besluitvormende functie hebben, hebben periodiek overleg (ca. 3x per jaar).

5 Communicatiestrategie

Parallel aan het publiceren van het Peilmoment voortgang ZH-PLG sturen wij een brief naar onze gebiedspartners van Veenweiden, Zuid-Hollandse Delta en Kust& Duinen waarin we de voortgang van de gebiedsprocessen delen en vragen om de komende periode in de bestuurlijke overleggen met de gebiedsgedeputeerden en gebiedsmanagers te bespreken wat bestuurlijk haalbaar is per deelgebied. De vraag aan de partners is om uiterlijk eind september een update te geven over het verwachte uitwerkingsniveau van het gebiedsplan.